وانەیەك دەربارەی بەختەوەری لای ئالان بادیۆ ... د. شەونم یەحیا / علی هادی

پرسیار: ئەو شتانە چی بوون کە ژیانی تۆیان بەرەو ئاراستەیەکی دیاریکراو برد ؟

بادیۆ / بەر لە ئاشنا بوونم بە بواری شانۆ و فەلسەفە ، ووتەیەکی باوکم هەبوو، لە کاتی جەنگی چیهانی دووەم ، بیگومان ئەمە یادگارییەکی هەمیشە لەبەر چاووم بوو، ڕێڕەوەی ژیانم یان بوونمی دیاریکرد.
لەو سەردەمە تەمەنم شەش ساڵ بوو ، باوکم خەریکی پارتیزانی دژ بە نازییەکان بوو، هەر بۆیەش باوکم کرا بە پارێزگاری تولوس دوای جەنگ، لە ژوورەکەی باوکم نەخشەیەکی جەنگ لەسەر دیوارەکە هەڵواسرابوو بەتایبەتی لەبەرەی رووسیا . هێڵی بەرەی نێوانیان پەتێك بوو جوڵەی بەرەوپێشبردنی هەر لایەنێکیان لەسەر نەخشەکە بە بزماری بچوك جوڵەی پێ دەکرا ، بۆ ئەوەی هیچ پرسیارێك بکەم .
باوکم پارتیزانیکی نهێنی بوو، لەدەست پرسیاری منداڵەکانی ، سەبارەت بە هەرشتێك لەبارەی جەنگ خۆی دەشاردەوە. لەبەهاری 1944 ڕۆژێك لەکاتی هێرشی سۆڤیەتی لە کریمە ، باوکمم بینی بزمارەکانی سەر نەخشەکە، هەمووی بەرەو دەستی لای چەپ جوڵاندی بە ئاراستەیەك دیاربوو کە ئەلمان شکستیان خواردووە و بەرەو ڕۆژئاوا کشاونەتەوە ، نەتەنیا هەر هێرشی داگیرکەریان پێ رانەوەستێندرا ، بەڵکو بەشێکی زەویەکانیشیان لەدەست چوو ، لە چرکەیەکدا تێگەیشتم بە باوکم گوت دەکرێ شەڕەکە ببەینەوە ؟ بۆ یەکەمجار وەڵامەکەی زۆر زۆر روون بوو (بیگومان کوڕم ، هەر تەنیا بەوەی کە دەمانەوێت سەربکەوین).

پرسیار / ئایا ئەم ڕستەی باوکت بوو بە ڕێنیشاندەرت ؟

بادیۆ / لە هەقیقەتدا ئەمە پەروەردەیەکی باوکانانە بوو، ئەم ڕستەیە بڕوایەکی لای من دروست کردووە کە هەر چەندە بارودۆخ نالەبار بێ ویست و بڕیار و ئیرادەمان گرنگە و بنەمایە بۆ ژیانمان، لەو کاتەوە دژی بیروباوەری هەژموونداریم ، هەرگیز دەست بەرداری باوەڕی خۆم نەبوومە چونکە ئەم باوەڕە لەگەڵ زەوقی مێدە ناگونجێ .

پرسیار / زۆر گرنگی دەدەی بە ویست، لە کاتێکدا یەکی لە ترادیسیۆنە گەورەکانی فەلسەفە ، ستۆیسیزمیەکان واتا “رەواقیەکان “، ڕێنمایی خەڵك دەکەن ، کە دەبێ ئەو شتانەی کە روودەدەن قبوڵمان بێ بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ، دانایی نیە ئیمەش بەو چیهانە ڕازی بین ، لەوەی هەوڵی گۆرینی بدەین ؟

چارەنوسمان لە ساڵی 1941 وەکو فرەنسیەکان دۆڕاوی چەنگ بووین، ستۆیسیزمیەکان لەو بڕوایە دابوون کە باشترە هەمووومان ببین بە (پیتینین) کە چنێراڵێکی فەرەنسی بوو سەری بۆ نازییەکان دانواند .

“پیتان ” جەماوەرێکی زۆری هەبوو لەکاتی گەڕان و سەردانی کردنی پارێزگاکان ، ڕەنگە وا بزانن کە ئەمە وڵاتی لە وێرانی و کاولکاری جەنگ پاراستووە ، ئایە دەبوو قبوڵمان بکردایە ؟
من گومانم لە “ستۆیسیزمیەکان” هەیە و گومان لە (سینك) هەیە ، کە خاوەنی سامانێکی گەورەبوو، لەناو بانیێ زۆرینەکەی بانگەوازی قبوڵکردنی ئەوەی هەتە بێت نوسراوە دەکرد . ماتریالیستە توندڕەوەکان “ئەبیکۆرییەکان” لەو بڕوایەدابوون رووبەرووبوونەوە دژ بە یاساکانی چیهان جۆرێکە لە عەبەسیەت و ریسك دان بە ژیان لە پێناو هیچ .

پرسیار/ بەڵام ئەنجامی ئەم بروباوەڕە گەیشت بە چی ؟

بادیۆ / گەیشتە چێژ وەرگرتن لە ئیستا یان لەو کات و ساتەی کە تێدا دەژی ، گەیشتە ئەم ووتە بەناوبانگەی “هۆراس” (لەم ساتەی خۆتدا بژی) . لە دانایە دێرینەکاندا توخمێکی بە تەواویی خۆپەرستی هەیە ، “لەوەی مرۆڤ دەبێ جێگایەکی ئارام لەناو دونیایەکی وەکو خۆی بۆ ئەوەی گوێ بدات بەوەی کە ژیانی ئەوانی دیکە لەم دونیایە وێران دەبێ ”

پرسیار / ڕەگی خۆپەرستی سەرچاوەکەی دەگەرێتەوە بۆ کوێ ؟

بادیۆ / ئەمانە هەموویان نەوەی ئیمبراتۆریەتی رۆمای کۆنن ، کە دۆخیان لە دۆخی ئیستای ئێمە دەچێ ، بە تەواوی هەژموونی چیهان دەکەن و هیچ هەولێك بۆ وێناکردن و رووبەرووبوونەوە یان جێ بە جێ کردنی ڕەفتارێکی تەواو پێچەوانە ناهێلێنەوە ، دژ بەو سیستەمە ئابووری و سیاسی کەخۆی فەرز کردووە ، ئەم حاڵەتە لە هەموو شوێنێکدا بیرۆکەیەك بڵاو دەکاتەوە کە دەبێت لەگەڵ سیستەمێکی وادا لە پێناو بەدەستهێنانی پێگەیەکی باشتر خۆی بگونجێنێ.
لە ئەنجامدا فەیلەسوفی ” واقیعی ” دەڵی (لە پێناو ئارامیدا

باشترە دەستبەرداری هەموو دیدگاکانی گۆرانی چیهان بین) ووتەکەی "باسکال بروکنر " نموونەیەکە لە پارێخوازی توندڕەو کە دەڵی " شێوازی ژیانی ڕۆژئاوا جێگای سازشکردن و گفتوگۆکردن نیە " من سەردانانوێنم بۆ ئەم بۆچوونە ، من شتێکی ترم دەوێ ، ئەمەش وەفاداری منە بۆ داانایی باوکم.

پرسیار / دوای جەنگ پرۆفیسۆرێك هەبوو ئێوەی بە شانۆ ئاشناکرد ، بۆ ئەم دیدارە چارەنوسازییە ، چۆن شانۆ بوو بە ڕێنیشاندەری ژیانت ؟

بادیۆ / لەکاتی خوێندنمدا ئەوەی بگەیشتبوایتە ئامادەی بیویستایە یان نا یەکسەر وانەکانی (راسین و کورنەی و مولییر) دەخوێند ، تا کۆتایی ساڵی ئامادەیی ، هەموو ساڵێك لەسەرمان بوو لەسەر هەر یەکێك لوانە شانۆ ، لەسەر یەکێك لەوانە ئەمە پرۆگرام بوو .
بەڵام کەسایەتێك زیاتر لە پرۆگرامەکە سەرنجتی رادەکێشا، ئەمەش لەگەڵ مندا ڕوویدا ، لە دووەم ساڵی ئامادەیی ئاشنابووم بە مامۆستایەکی زمانی فرەنسی کە زۆر بە بایەخیکی زۆر باڵاوە مامەڵەی لەگەڵ شانۆ دەکرد ، ئێمە دەمانتوانی ببین بە بەشێك لەو باڵاییە ، چونکە لە بنەڕەتەوە جوڵە و نمایشەکەی لە خوێندنەکە گرنگتر بوو .
ئەم مامۆستایە گرووپێکی شانۆیی دروست کرد، هەر ئارەزوومەندێك جێگایەکی بۆ خۆی لەناو ئەم گرووپەدا دەدۆزییەوە ، هەروەها هەنگاو بە هەنگاو من و چەند قوتابیەکی تر ، بووین بە ئەکتەرە ، چ دیدارێك بوو ، جۆرێك لە دابران بوو لە ژیانی ئاسایی و ڕۆتینی، کاتێك کە دەچووین بۆ سەر شانۆ بەرامبەر بە جەماوەر بەرپرسیار بووین لەوەی کە روودەدات ، ئەمەش وەکو چۆن باوکم دیگووت (دەبێ بتەوێ) واتا ویست، ڕۆڵی سەرەکیم لە شانۆیی (فوریری دی سکابان) بینی ، ئەم پارچەیە چاوی منی کردەوە لەسەر خەڵەتاندن و ووریابوون لە ئاخاوتندا .
هەمیشە خۆم لەبیرە لەکاتی ئامادەبوونم لە ژێر ڕۆشنایی شانۆدا دەلەرزین و هەروەها یەکەم ڕستەم لەبیرە (بەڕێز ئۆکتاق ئەمە چیتە چی روودەدات و ئەم گەڵەلاوژەیە چیە؟) ، کاتێك کەدەچوومە سەر شانۆ دەبوایە قسە بۆ جەماوەرێکی غەریب بکەم .
بەڵی بۆ ئەوەی شانۆ بکەی ، دەبێ ویستی سەرکەوتنت بەسەر بەربەستەکاندا هەبێ، بوونما لێرەیە تەنیا لە جەرگەی روناکی بەرامبەر بە هەمووان، بەر لە نمایشکردن لەناختەوە ڕادەچەڵەکیت بەرامبەر بەو مەترسیانە کە هەیە .

پرسیار / ئایە جۆرێك لە پارێزخوازی خودی کە ئامادەیەکی مرۆیی بۆ

پارێزگاریکردن لە خود لە چیهان وەکو ئەوەی کە هەیە بوونی هەیە ؟

ئالان بادیۆ / بەڵێ شتێك لەناخی مرۆڤدا هەیە کە پارێزخوازە لە قوڵایەوە کە لە خودی ژیانەوە دێت ، بەرلە هەموو شتێك دەبێ لەسەر ژیان بەردەوام بین ، خۆپارێزی و پاراستن وەك چۆن (سپینۆزا) دینوسی (بەردەوامبوون لەسەر بوون) ، کاتێك باوکم باسی ئەوەی دەکرد کە ئەشێ ئیرادە ویست بێ ، بەو مانایەی ئامادەگی پارێزخوازی لە ناخماندایە .
شانۆ ، ئەو ساتەیە کە جەستەی زیندوو لە خزمەتی چیرۆکێکی خەیاڵیەدا ، شتێك لە شانۆدا هەیە لەگەڵ غەریزەیەکی رووت پێکدادادات . ئەکتەر لە نمایشەکەی بۆ لە ئەستۆگرتنی مەترسیەکان نمایشکردنی خود رووبەرووی بریارێکی سەخت دەبێتەوە ، زۆر سوباسی مامۆستاکەم دەکەم لە دووەمی ئامادەیی ئەم هەموو شتەتانەم بینی ، شانۆ خولیای یەکەمە و هەموو کات بۆی دەگەرێمەوە.

پرسیار/ بەیەگەیشتن لەگەڵ شانۆ و ناسینی وەکو بڕیار بوو ؟

بادیۆ / بیگومان پێش هەموو شتێك من کەسایەتێکم ناسی ، ئەویش مامۆستای زمانی فەرەنسیم بوو ، ئەو مامۆستایە وەکو ناوەندگیرێك بوو بۆم ، بۆ ناسینی شانۆ ، رێك وەکو ئەوەی ئەفلاتۆن لە کتیبی (مائدە افلاگون)دا ، باس لەوە دەکا کە فەلسەفە خۆی لە خۆیدا پشت دەبەستێ بە ناسینی کەسێك ، چونکە لەڕێگای ناسینی کەسێکی دیاریکراو ئەو پرسیارانە دیتە ئاراوە وەکو ویست و بڕیار و خۆنمایشکردن و پرسی پەیوەندی لەگەڵ ئەوەی دیکە ، هەموو ئەمانە دەمانخاتە حاڵەتێکی زیندووی گەورە ، بەڵام بە زۆر مەترسی گەمارۆدراوە.

پرسیار/ چاوپێکەوتنەکانی دیکەتان بریتی بوو لە فەلسەفە و خوێندنەوەی “ژان ژاك رۆسۆ” هۆکاری هەڵبژاردنی فەلسەفە وەکو ئاراستەیەك لە ژیانتاندا چۆن بوو ؟

بادیۆ / ئاشنا بوونم بە فەلسەفە لە ڕێگای سارتەر بەردەوامیبوونە لە دانایی باوکم ، من هەمیشە وەفادارم بۆ خاڵێکی بنەڕەتی زۆر گرنگی سارتەر کە دەڵێ “ئێمە ناتوانین هەر گفتوگۆ دەبارەی بارێکی دیاریکراو بکەین ، بۆ ئەوەی بگەینە کردارێك یان ئەنجامێك ” ئەمەش خاڵێکی زۆر گرنگە و چەقی فەلسەفەی سارتەرە ، لێرەدا ئەو هەر تەنیا لەسەر پرسی ئیرادە و کردار راناوەستێت ، بەڵکو بیری ئازاد ، تەنیا بیری ئازاد ئەتوانێ واتایەك بە بارێکی دیاریکراو ببەخشێ

، ئەو كات دەتوانین دەرباز بین لە بەرپرسیاریەتی تایبەت لە هەر هەڵومەرجێك یان بارودۆخێكدا بێن . ئەگەر ئەو دۆخە وا نیشانیش بدات كە ئەوەی ئێمە دەمانەوێت یان ویستی ئێمە شتێكی مەحاڵە ، بەكورتی ویستی گۆران ئەو دۆخەیە بەشێوەیەكی بنەڕەتی تەواو ئەركە لەسەر شانی بیری ئازاد ، ئەمە كرۆكی فەلسەفەی سارتەرە .

پرسیار / لە چ شتێك فەلسەفە دەتوانێ یارمەتیمان بدات بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ؟

بادیۆ / بەختەوەری ئەوەیە كاتێك كە ئەزانین ئێمە توانای شتێكمان هەیە ، بەڵام بڕوامان نەدەكرد كە بتوانین ئەم شتە بكەین ، بۆ نموونە لە دیداری عەشقدا شتێك هەیە ڕێگری یاخود خۆویستی ئەشكێنی ، ئێوە بەتەواوەتی قبوڵی ئەوە دەكەن كە بوونت پەیوەست بێ بە ئەوەی تر ، بەر لە ئەزموونی خۆشەویستی هیچ بیرۆكەیەكتان نەبوو دەربارەی ئەم شتانە ، لە ناكاو ڕازی دەبن بەوەی كە بوونت بكەوێتە دەستی مرۆڤێكی دیكە ، هەموو ئەو ووریابوونانەی كە بۆ پاراستنی خۆتان دەتانكرد هیچ كاریگەری لەبەرامبەر ئەوەی تر نابێت ، كە هاتۆتە ناو ژیانت لە دوایشدا دەبێ سوود وەرگری لە بەرهەمەكانی ئەم بەختەوەرییە ، هەڵدان بۆ ئەوەی ئەم بەختەوەرییە لە لوتكەدا بمێنیتەوە یان دووبارە بێتەوە ، یان سەرلەنوێ بونیادی بنێتەوە بۆ ئەوەی لەناو ئەم نوێكارییە خۆرسكدا بژی ، دەبێ قبوڵی ئەوە بكەین كە بەختەوەری جاربەجار پێچەوانەی " قەناعەت" كار دەكات .

پرسیار / بۆچی بەختەوەری دژ بە قەناعەت دادەنێ ؟

بادیۆ / بەختەوەری لە بنەڕەتەوە لەسەر یەكسانی دامەزراوە ، چونكە بەختەوەری پەیوەستە بەوەی تر ، لە كاتێكدا قەناعەت پەیوەستە بە خۆپەرستی ، تاك لایەنەیە قەناعەت نامۆیە بە یەكسانی ، لە دوایشدا مەرج نیە پەیوەست بێ بە چاوپێكەوتن و بڕیاردان ، قەناعەت كاتێك دروست دەبێ كە جێگایەكی باش لە جیهاندادا دەدۆزیتەوە وەكو كارێك یان وەزیفەیەكی یان هەندێ جار سەفەرێكی نایاب ، قەناعەت بریتیە لەبەكاربردنی ئەو شتانەی كە هەوڵمان بۆی داوە بۆ بەدەستهێنانی ، لە ئەنجامدا بۆ ئەوەی چێژ لە خۆشیەكان وەربگرین كارمان بۆ پێگەیەكی گونجاو كردووە لە چیهانێكی سەقامگیر ، بۆیە " قەناعەت و چێژ وەرگرتن" سەبارەت بە بەختەوەری وەكو وێنەیەكی تەسكی خودگەراییە و وێنەیەكی سەركەوتنە بە پێوەری چیهان . ڕەنگە بلێ لەم بوارەدا چێژ لە قەناعەتەكان وەربگرن ، ئەمەش هەڵویستێكی زۆر ئاساییە و دابەشكراوە لە نێوان خەڵك لە نێوانیاندا منیش ، بەڵام

وەکو فەیلەسوفێك من ناچارم بڵێم کە شتێکی جیاواز هەیە ناوی لێ دەنێم بەختەوەری ، فەلسەفە هەمیشە مرۆڤەکان بە ئاراستەی بەختەوەری واقیعی هان دەدات ، ئەگەر چی ئەم بەختەوەرییە بەبێ قەناعەت نابێ .

پرسیار / ئەگەر بەختەوەری چێژ وەرگرتن لە بوونێك یان توانای داهێنانی شتێکی مەحاڵ بێ، ئایە گۆرانی چیهان مەرجە بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ؟

بادیۆ/ لە چیهاندا پەیوەندیەکی دیالێکتیکە لە نێوان (ئاسوودەی و نائاسوودەی) یان (ڕازیبوون ناڕازیبوون) هەیە ، لەبنەڕەتەدا ئەمە دیالێکتیکی داوکارییەکانە کە دەتوانین ناوی لی بنین ڕوانگەی سەندیکایی بۆ چیهان ، بەڵام بەختەوەری واقیعی فۆرمێکی ئاسایی بۆ ژیانی کۆمەڵایەتی نی یە ، چونکە کاتێك داواکارێك بۆ وەرگرتنی بەختەوەری پێشکەش دەکەی بە نەرێنی وەڵام دەدرێتەوە ، لەبەردەم دوو بژارەی :
یەکەمیان / خۆتان بگۆرن دەست بەرداری داواکاریی مەحاڵ بن ، بەختەوەری لێتان قەدەغە دەکەن و ڕاتان دەهێنن کە دەبێ ڕازیبن بە قەناعەت ، ملکەچ دەبن ، ئەمەیە سەرچاوەی پارێزگاریکردن یان خۆپەرستی خود .
دووەمیان / هەروەکو لاکان دەڵێ " تەنازول نەکەن لە ویستەکانتان وەکو چۆن باوکم یگووت " نابێ ڕابوەستین لەوەی کە دەمانەوێت ، ساتێك هەیە کە ویستی گۆرانی چیهان دەکات بە ئەرکێك ، لە پێناو رزگارکردنی وێنەی مرۆڤایەتی ئەو وێنەی کە لەناخماندایە ، لە جێگای ملکەچیکردن بۆ دەسەڵاتەکانی مەحاڵ .

پرسیار / کاتێك کە بەختەوەر بین دەتوانین چیهان بگۆرین ؟

بادیۆ / بەڵێ ئەو کاتەی کە دڵسۆزی بیرێکەی بەختەوەری بین ، داکۆکیکردن لە بەختەوەری هاوشێوەی ڕازبوون نیە ، سەروەرانی دونیا حەزیان لە گۆران نیە ، کاتێك کە بەردەوامی هەڵدەبژێرن سەرەرای سەختیەکان ، شتێکی مومکین پێیان دەڵێت ئێوە بەهەڵەدا چوونە ، ئەمەش ئەو کێشەیە لەو رۆژانەدا یۆنان لەناویدا دەژی . گەلی یۆنان دەیانگووت " زوڵم و چەوسانەوەی دارایی بانقەکانی ئێوەمان ناوێ ، ئێمە دەمانەوێ بە شێوەیەکی دی بژین " دەزگا ئەوروپیەکان وەڵامیان داوە بەوەی " دەبێ حەز بکەن لەو شتە کە ئێمە دەمانەوێ ، تەنانەت ئەگەر دژ بە ویستی ئێوەش بێ ، ئەگەر لەسەر نەخواستن بەردەوامبن ، دەبینن چی چاوەڕیتان دەکات".

کاتێك خەڵك ڕەفزی کوێلایەتی خۆبەخش دەکەن ، هەڕەشەیان لێ دەکەن ، واتا یۆنانیەکان نایانەوێ لەناو دیالێکتیکی ڕازی بوون ناڕازیبوون بمێنەوە ، ئەوان دەیانەوێت بڕیار بدەن لەوەی کە شتێکی تر مومکینە و جیاوازە لەوەی کە فەرزکراوە بەسەریان ، جگە لەمە حاڵەتێکی یۆتۆپیا نیە ، چونکە ژمارەیەك لە پسپۆڕی ئابووری پێیان وایە کە مومکینە دووبارە قەرزی یۆنان ڕێکبخرێتەوە یان هەر نەمێنێ ، لەڕاستیدا ئەوەی کە ڕای ئەوروپیەکان وەکو مەحاڵ دەبینێت ، لەوەی میللەتێك لەسەر ئەم خاڵە بڕیار بدات ، ئەمە سزایەکی ئابووری عەقڵانی نیە بەڵکو سیاسیە ، سزای ویستی بەختەوەرییە بەناوی ڕازی بوونێکی ناڕازی.

پرسیار / باسکال دەڵی " ئێمە هەرگیز ناژین بەڵکو ئومیدی ژیان دەکەین و هەمیشە هیوای بەختەوەریمان هەیە، پێ دەچێ هەرگیز بەختەوەر نەبین" ئایە بەختەوەری راستەقینە وابەستەیە بە بێ ئومیدی ؟

بادیۆ / ئەوانەی کە دیسەڵمێنن لە فەلسەفەدا بەختەوەری مەحاڵە، لە هەمان کاتیشدا پەیمانی بەختەوەریەکی دیکەمان پێ دەدەن ، چونکە ئەوان دەزانن کە ناتوانن چۆش و خرۆشی خوێنەر بورژێنن ئەگەر پێیان بلێن کە بەختەوەری مەحاڵە ، دوای لە ژێر کلاوەکەی ئەوان بەختەوەرییەکی زۆر باڵاتر بۆمان نمایش دەکەن .
من بە تەواوی دژی ئەم تێزەم ، ئەمە پەیمانی ، بەختەوەرێکی خەیاڵی و خەونە و هەرگیز ناتوانی بەدەستی بهێنێ ، چونکە بەختەوەری مومکینە بە شێوەیەکی ڕەها ، بەڵام نەك بەشێوەی ڕازیبونێکی پاریزخوازە .
بەختەوەری مومکین لە ژێر مەرجی مەترسیەکانی دیدار و بڕیارداندایە ، چونکە لە کۆتای یان بەدرێژایی ژیانی مرۆڤ هەر ڕووبەڕووی ئەم ڕێکەتە دەبێتەوە .

پرسیار / بەڵام چی دەکەن لەبەرامبەر ناخۆشی و دڵتەنگی : نەخۆشی و رووداو بریندابوون لە ژیان و کارەسات ودابران و شێوەکانی ململانێ و بەگژداچوون ؟

بادیۆ/ جیاوازی نێوان بەختەوەری و ڕازیبوون ، دابەشبوونێکە لە وشەی ناخۆشی ، تەنها لە ناڕازیبوونێکی قوڵدا ناخۆشیەك هەیە، بەڵام دەبێ بزاندرێت تەنانەت لە دۆخی دارووخانێکی گەورەشدا دەرگاکانی بەختەوەری بەتەواوەتی داناخرێن ، چونکە پێگە و گرنگی مومکین خۆی دەگوازێتەوە .

بۆ نموونە بۆ کەسێك کە گرفتی قاچەکانی نەبێ و لە تەندروستێکی باش دابێت ، ڕێیشتنی چەند هەنگاوێك بۆ ئەوە شتێکی ئەوەندە گرنگ نیە ، بەڵام بۆ کەسێکی تر کە شەلەل و گرفتی قاچەکانی هەبێ و خەریکە ئەزموونی ڕێیشتنی پێ دەکەن ، ئەم هەنگاوانە بۆ ئەوە بایەخێکی یەکجار باڵایە . چونکە بەختەوەری بوونی هەیە لە حاڵەتێکی دیاریکراودا ، ئەویش بە گۆڕینی سنووری نێوان مومکین و مەحاڵ ، بە کورتی نابێ ڕێگا بەوە بدین کە مەحاڵی رووت و گشتی بەسەرمان داسەپێنن .

پرسیار / ئەی ناخۆشی چیە ؟

بادیۆ/ دەتوانین پێناسەیەکی سەرەتایی بۆ ناخۆشی بکەین ، وەك نارازیبونێکی بەهێز لە حاڵەتێك یان دۆخێکدا ، و بێابوونەیەکی فراوانی مەحاڵ ، دەتوانین بڵێن ناخۆشی جۆرێکە لە دۆران یان فەشەل یا کەوتنی بەختەوەرەوی .
لێرەدا یاسای وەفاداری دەهێنمە ناو ئەو هاوسەنگییە ، کە هەمیشە پەیوەستە بە دیدار یان ناسین ، واتا بەختەوەری وەکو بەردەوامیدان لە گەڕان بەدوای وەفاداری ، وەفاداری تاکە مەرجی ئەخلاقیە ، هەرچەندە ئەم مەرجە بۆ هەموو مەترسیەکان گرەنتی نیە . دەبێ دان بە بوونی کارەساتەکانی بەختەوەری دابنێن ئەمانەش چەند جۆرێکن : هەندێکیان لە بێزاربوونەوە دێت ، یان لە بەجێ هێلان ، ئەوانی دی لە بێ وەفایی و خیانەتکردن .
خراپەکاری لە فەلسەفەدا، ئەوەیە کاتێك خود بەپرسە لە تێکدانی بەختەوەری، کە ناوی دەنێم رووخان ئەزموونێکی تاڵە ، هەر وەکو ئەزموونی بەختەوەری پارێخوازی توند ، کە زۆر حەزیان لە تێکچوونی بەختەوەرییە ، چونکە وەکو بەڵگەیە بۆ قەناعەتکردن بە بانگەوازەکانیان بەکاری دەهێنن .

پرسیار/ بەڵام پێت وایە کارەسات و رووخان باشترە لەوەی کە تۆ بونت نەبێ ؟

بادیۆ / بە تأکید باشترە ریسك و کارەسات بکەین واتا ریسکی بەختەوەری واقیعی لەوەی ڕێگری بکەین ، من ناوی لێ دەنیم (نەبوون) ، هەموو ئەو ڕیکارییە پارێزخوانەی مرۆق ، بۆ مانەوەیەکی ئاژەڵی دەگەڕێتەوە ، ئەویش تەنیا بۆ ڕازیکردن و مانەوە لە پێگەی کۆمەڵایەتیە . ” نەبوون” ڕێگریکردنە لە زاتێکە ، لەوەی تاقیکردنەوە لەو شتانەی کە لە توانایدایە بکات.

پرسیار / ئایە پەیوەندی خۆشەویستی و هاوڕێیەتی لە مەملەکەتی ڕازیکردنی زەرورەتە ڕاستەوخۆییەکان مایە پووچە یان تێکچووە ؟

بادیۆ/ ئەمڕۆ چیهان مۆدێلیك یان فۆرمێکی بنەڕەتی هەیە ، لە ئاڵوگۆڕکردن لەگەڵ ئەوەی تردا ، لە سەر بنەمای پرادیگمای بازرگانیکردن ، روون هەموو پەیوەندیەکانمان لەگەڵ ئەوەی دیکە ، بۆ ڕەهەندێکی بەرژەوەندی دوولایەنە دەگەڕێتەوە ، بۆیە ئەمڕۆ جیابوونە مەترسیەکی گەورەترە لە رابردوو ، زۆر بە خێرایی هەستێکی ناپێگەیشتوو و بێ سوودە .
بەکاربەر، کەسێکی بابەتی هەژموونداره ، ئەوەی کە چیهان بەڕێوە دەبات، سەردارەکانمان بە دڵەڕاوکێ وە بەدواداچوون بۆ ئاستی کڕینی کاڵاکان لەلایەن خەڵکەوە دەکەن ، گریمان لەناکاوە کەس هیچ شتێك نەکڕن، ئەوا هەموو سیستەمەکە دەرووخێ، بۆیە ئێمە دەست بەستراوین بە زەروورەتی کڕینی کاڵاکان هەر لە ڕۆژی دەرچوونیان، لە تازەبوونیان ، سوودی بنەڕەتیان یان ناشیرینێکی تاوانکاری .
بۆیە بە دووری نازانم ئەم نەخۆشیە یان ئەم پەتایە گەیشتبێتە جۆری پەیوەندییەکانی نێوان مرۆڤەکان ، ئەو پەیوەندییانە کە بەهایەکی فەرمی بە پێشبڕکێ دەدەن.

پرسیار / ئایە ئێوە ستایشی وەفاداری دەکەن؟

بادیۆ/ بە جۆرێك بەڵێ ، چونکە سووربوون لەسەر تازەگەری یان نوێکاری بازاڕ زۆر جار دەمامکدراوە لە ژێر پەردەی مۆدە ، دیاردەیەکە لە بەختەوەری دەدات. وەفاداری بە هەموو شێوەکانی لە ئێستا بەدواوە بەهایەکی هەڵەشەلێکراوە مافی ئەوەمان نیە تا کۆتایی یان هەتا هەتایی بەرامبەر بەکاڵاکان وەفادار بین ، بۆ نموونە ئوتۆمبیلە کۆنەکەمان دەبێ دانەیەکی نوێتر بکڕین ، ئەگەر نا سیستەمە ئابوورییە لە ژێر مەترسی دادەبێت، ئەم مەرجە دەچێتە ناو چیهانی کۆ و تاك و زۆر جاریش لێکدابران بەرهەمدێنێ .
بەرامبەر ئەم لێژیکە دەبێ ئەم ووتەی باوکم بە میرات بهێنینەوە " دەتوانین لەسەر ویست و ئەو شتەی کە دەخوازین بەردەوام بین، ئەو شتەی کە دەتویست کە دەزانی و لە تواناتدایە ، تۆ دەتوانی ، بۆیە دەبێ بیکەی.

ئەم چاوپێکەوتنەی ئالان بادیۆ لە لایەن " سیڤرین میلیە" لە 14/8/2015 لە ڕۆژنامەی لوموند بە زمانی فەرەنسی بڵاوکراوەتەوە